

การบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

นายสัจจา เขม้งาน

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 638 - 535 - 6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE ENFORCEMENT OF ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT MEASURES
ACCORDING TO THE LAW ON ENHANCEMENT AND CONSERVATION
OF NATIONAL ENVIRONMENTAL QUALITY ACT**

Mr. Satja Khamenngan

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974 - 638 - 535 - 6

สังจา เบน้งาน : การบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (THE ENFORCEMENT OF ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT MEASURES ACCORDING TO THE LAW ON ENHANCEMENT AND CONSERVATION OF NATIONAL ENVIRONMENTAL QUALITY ACT) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, 364 หน้า.
ISBN 974-638-535-6 .

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงมาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่บัญญัติไว้ในกฎหมายและสภาพบังคับใช้ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุงมาตรการดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่าถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้นำมาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเข้ามาใช้บังคับ เพื่อป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการหรือกิจการพัฒนาต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวในปัจจุบันกลับประสบปัญหาในเรื่อง เนื้อหาในบทบัญญัติของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับยังคงมีลักษณะที่จำกัด และแนวนโยบายของฝ่ายบริหารในการบังคับใช้มาตรการนี้ยังขาดความชัดเจน นอกจากนี้บทบาท อำนาจ หน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะให้มีการดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังคงมีข้อบกพร่องอยู่เพื่อให้เกิดความเหมาะสมที่จะนำมาใช้บังคับ พร้อมทั้งเสนอแนะให้มีการพิจารณาทบทวนถึงแนวนโยบายของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับมาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนเสนอแนะให้มีการกำหนดบทบาท อำนาจ หน้าที่ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายแต่ละองค์กรอย่างชัดเจนและเหมาะสม ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลที่ตามมาก็คือปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการดำเนินโครงการหรือกิจการพัฒนาต่าง ๆ ย่อมจะบรรเทาเบาบางจนกระทั่งลดน้อยลงไปที่สุด

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.1.1 ความเป็นมา.....	1
1.1.1.1 ประวัติและความเป็นมาของการประเมิน.....	
ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	1
1.1.1.2 ความหมายของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	26
1.1.1.3 ความสำคัญของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	29
1.1.2 ความสำคัญของปัญหา.....	33
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	36
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	37
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	38
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	39
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	40
บทที่ 2 แนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย.....	41
2.1 แนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญ	
แห่งราชอาณาจักรไทย.....	42
2.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517.....	42
2.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521.....	45
2.1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534.....	48
2.1.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	53

2.2	แนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	60
2.2.1	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3.....	60
2.2.2	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4.....	63
2.2.3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5.....	67
2.2.4	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6.....	71
2.2.5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7.....	75
2.2.6	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8.....	77
บทที่ 3	มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....	87
3.1	การกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	88
3.2	การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	121
3.3	การกำหนดให้โครงการหรือกิจการได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	131
3.4	การกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	134
3.4.1	กรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชน ซึ่งต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี.....	138
3.4.2	กรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการของเอกชน ซึ่งไม่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี.....	143

บทที่ 4	องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	157
4.1	องค์กรที่ทำหน้าที่จัดทำและเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	158
4.1.1	หน่วยงานเจ้าของโครงการ.....	158
4.1.2	บริษัทที่ปรึกษา หรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนกับสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	165
4.2	บทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	181
4.2.1	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.....	181
4.2.2	คณะกรรมการผู้ชำนาญการ.....	193
4.2.3	คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.....	199
4.2.4	หน่วยงานผู้อนุญาตโครงการ.....	207
4.3	บทบาทขององค์กรภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	211
4.3.1	ประชาชน.....	212
4.3.2	องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs).....	240
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	249
5.1	บทสรุป.....	249
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	264
	รายการอ้างอิง.....	276
	ภาคผนวก.....	286
	ประวัติผู้เขียน.....	364

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 มลรัฐในประเทศออสเตรเลียที่ประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	15
2 รายชื่อบางประเทศที่มีการบังคับใช้มาตรการการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยประกาศเป็นกฎหมาย.....	16
3 ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 1 ประกาศ ณ วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2535.....	94
4 ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 2 ประกาศ ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2535.....	96
5 ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 3 ประกาศ ณ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2539.....	98
6 ประเด็นการศึกษารายละเอียดด้านต่าง ๆ ที่ต้องแสดงในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม.....	125
7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และออสเตรเลีย.....	235

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1	
1 โครงสร้างสังเขปการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดิน ป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ.....	110
2 ขั้นตอนการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการ ร่วมกับเอกชน ซึ่งต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี...	140
3 ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมกรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการของเอกชน ซึ่งไม่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรี.....	146
4 ขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อมกรณีโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการของเอกชน ซึ่งไม่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรี (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม/จัดทำใหม่ทั้งฉบับ).....	148
5 โครงสร้างขององค์การการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมองค์กรเดิม	183
6 โครงสร้างขององค์การการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมองค์กรใหม่	184
7 การแบ่งส่วนราชการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.....	188